

2016

ହରିକିରୀ ବିଚାର

සමුදුගිරි ගාස්ත්‍රීය ලිපි සරණිය

මිරිස්ස වෙහෙරගල්ල සමුදුගිරි පුරාණ විහාරස්ථානයේ
පෞරාණිකත්වය සහ තත් විහාරස්ථ නුවර යුගයට අයත්
බිතු සිතුවම් ඇගයීම නිමිත්තෙන් පළ කෙරෙන

වි ගේ ස ක ලා ප ය

සංස්කාරකවරු :

නාරාචේරියේ සරණසිරි හිමි
තල් අරඹේ කෝලින හිමි

පිට කවරය :

පුරා විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ විප්‍ර හිල්පි
එන්. සී. බුලත්සිංහල මහතා

ප්‍රකාශනය :

සමුදුගිරි විහාරස්ථ දායක සභාව

මුද්‍රණය :

අමරදාස මුද්‍රණාලය - ගාල්ල.

බු. ඉ 2534
ප්‍රි. ඉ 1990

මිරිස්ස වෙහෙරගල්ලේ සමුද්ගිරි පුරාණ මහා විහාරය හා එහි බිතු සිතුවම

මහාචාර්ය සේනක බණ්ඩාරනායක මහතා

මාතර දිස්ත්‍රික්කයේ, වැලිගම පුරාණ තොටමුහුණ නගරය අසල, මිරිස්සේ වෙහෙරගල්ලේ පිහිටි සමුද්ගිරි පුරාණ මහා විහාරය කාණ්ඩය දෙකක් නිසා ලංකාවේ වැදගත් විහාරස්ථාන වලින් එකක් වේ. පළමුවන වැදගත් කාරණය නම් එහි පිහිටීම හා හොඳින් රැකි පවතින පුරාණ වාස්තු විද්‍යා ලක්ෂණයි. එය පිහිටියේ මුහුදු අසල අලංකාර පොල් වත්තක වූ කඳු ගැටයක් මතය. 18 වන හා 19 වන ශතවස්වල බොහෝ විහාරස්ථාන මෙන් එය නවීකරණය කොට තැන. එනිසා එහි පුරාතන ස්වභාවය හා පරිසරය රැකී ඇත. දැනට යාට මෙන්ම සංචාරකයාටද එය නියම ඓතිහාසික දර්ශනයක් වෙයි. එහි ගොඩනැගිලි භූමිය හා වටපිටාව ඒවා තිබෙන පරිද්දෙන්ම පරෙස්සමින් සංරක්ෂණය කරනු ලැබුවහොත් හා විහාර ගොඩනැගිලි නූතන දේ සවිකොට අපොහොසත්වන අලංකාර නොකළහොත්, මෙම විහාරය රටේ පුරා විද්‍යාත්ම වැදගත්කමක් ඇති ප්‍රධාන ස්ථානයක් වශයෙන් පවතිනවාට සැකයක් නැත.

දෙමින් වැදගත් කාරණය වන්නේ පහත රට රැහුණේ හෙවත් පෘතර - සම්ප්‍රදායට අයත්, 19 වන සියවසේ බිතු සිතුවම් සමූහයක් මෙහි හොඳ තත්වයෙන් රැකී තිබීමයි. මේ නාක් සමුද්ගිරි විහාරයේ බිතු සිතුවම්, දකුණේ කෙල්වත්තේ, තොටගමුවේ කකළුව පුර්වාරාමයේ හෝ දෙඩන්දුව සෙසලබිම්බාරාමයේ හෝ බස්නාහිර පළාතේ කැලණිය කෝට්ටේ හෝ කරගම්පිටිය බිතු සිතුවම් තරම් හොඳින් ප්‍රකට වී නැත. එහෙත් කලාත්මක ගුණයෙන් විවිධත්වයෙන් පොහොසත්කමින් හා රැකී ඇති කරමින් මේවා ඉහළම ගණයේ බිතු සිතුවම් ලෙස ගිණිය යුතුය. මාතර යුගයේ බිතු සිතුවම් අතරින් මාතර සම්ප්‍රදාය අයත් 19 වන සියවසේ ඉතා හොඳ නිදසුන් හැටියට මේවා සැලකිය යුතුය.

මාතර සම්ප්‍රදායේ සම්භවය

ශ්‍රී ලංකා බිතු සිතුවම් සම්ප්‍රදායේ අවසාන වූත් සමහර විට කලාත්මක වශයෙන් ඉතා විවිච්ච වූත් අවධිය 19 වන සියවසය. 18 වන සියවසේ පසු භාගයට හා 19 වන සියවසට අයත් මෙම අවධිය මාතර හා ගාල්ල යන දකුණු නගර ආශ්‍රිතව සිදුවූ භාහිත පුනරුදය ද සංස්කෘතික හා අර්ථික බලවේග ද අනුව පොදුවේ මාතර යුගය නමින් හඳුන්වනු ලැබේ. ප්‍රදේශයේ වූ අගනා බිතු සිතුවම් දව කැටයම් හා වෙස් මුහුණු මේ පුනරුදයේ මැදගත් කේන්ද්‍රස්ථානවලින් එකක් වූයේ මිරිස්සය. 19 සියවස අග භාගයේදී එක් එක් උපේ විය. දකුණේ වූ ගාලු - මාතර ප්‍රදේශය සතු පුරාණ ඉතිහාසයක් ඇතත් එම ප්‍රදේශය කැපී පෙනෙන්නේ පශ්චාත් ඓතිහාසික අවධිය ආරම්භයේ එනම් පොළොන්නරු රාජධානිය පිරිහීමට පසු සමයේ වූ දෙවැනි නාගරීකරණය සමඟය. 15 වන 16 වන සියවස්වල දී බලගතු කෝට්ටේ හා සිතාවක රාජධානිය නැග ඒමත් සමඟ දෙවනුවර හා වැලිගම වැනි තොටමුහුණ ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයෙහි මතු වී පෙනේ.

අනතුරුව එය පෘතුගීසීන්ගේ හා ලන්දේසීන් අත්පත් කර ගන්නාවූත් සිතාවක හා මහනුවර රජවරුන් දියත් කළ අධිරාජ්‍ය විරෝධී යුද්ධ ඇති වූණාවූත් ප්‍රදේශ දෙකකින් එකක් විය. පසුව කි 16 වන සියවස අග සිට 18 වන සියවස මුල දක්වා වූ අවධිය. මේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශයේ සංස්කෘතික ඉතිහාසයෙහි කැඩීමක් පෙන්වයි. මෙහි වූ සියලුම වැදගත් ස්මාරකවල නිෂ්චායයේ අධිරාජ්‍ය වාදී ග්‍රහණයෙන් මුළුමනින් විනාශ විය.

රාජ්‍ය අනුග්‍රහය මත රැඳී තිබුණු ජාතික සංස්කෘතියේ සංසාරා හා අංශ පරදේසීන් අතීන් ඉතා ක්‍රූර අන්දමින් බිඳ හෙළිණ. බිතුසිතුවම් එහි